

25.10.2021

Eduskunnan sivistysvaliokunnalle

Viite: Asiantuntijapyyntö 11.10.2021

Asia: HE 135/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arpajaislain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Suomen Akatemia kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta ja toteaa kunnioittavasti seuraavaa:

1. Pelihaittojen ennaltaehkäiseminen

Hallituksen esitys arpajaislain muuttamiseksi sisältää useita keinoja uhkapelin pelihaittojen ehkäisemiseksi. Suomen Akatemia pitää näitä ehdotuksia erittäin kannatettavina.

2. Vaikutukset voittovarojen käyttäjille

Esityksessä arvioidaan, että arpajaislain muutokset vaikuttaisivat voittovaroja ja tuotonjakoa pienentävästi, ja että vaikutus olisi merkittävä. Tätä voidaan pitää realistisena.

Suomen Akatemia on käyttänyt ja käyttää veikkausvoittovaroja seuraavan taulukon mukaisesti.

Momentti 29.40.53					
	2017	2018	2019	2020	2021
Talousarvio	70 673 000	70 673 000	70 673 000	26 509 000	41 459 000
Toteuma (ennuste 2021)	70 669 786	70 461 461	70 454 546	26 502 209	41 459 000

Vuodelle 2022 valmisteltu talousarvioesitys sisältää momentille 29.30.53 yhteensä 31.389.000 euroa käytettäväksi tutkimushankkeiden rahoittamiseen ja tieteellisen tutkimuksen edistämiseen. Edellä esitetyistä luvuista voidaan nähdä, että Suomen Akatemian veikkausvoittovarojen käyttö vuosina 2020–2022 on keskimääräisesti tasolla, joka on alle puolet aiempien vuosien 2017–2019 tasosta. Tätä edeltävän ajan vuosittainen voittovarojen käyttö on ollut pitkään noin 70 miljoonan euron tasolla. Siten Akatemian veikkausvoittovarojen käyttö on vuodesta 2020 alkaen jokseenkin puolittunut aiempaan tasoon nähden.

Keskeinen Suomen Akatemian huoli on sille talousarviossa osoitettavan myöntövaltuuden taso. Akatemian tutkimusrahoituksessa olennainen piirre on *myöntövaltuuden* ja *määrärahan* välinen yhteys. Valtion talousarviossa vuodelle n asetetun myöntövaltuuden puitteissa tehdyistä tutkimusrahoituspäätöksistä korvataan kustannuksia, jotka myöntöpäätöksistä aiheutuvat myöhempinä vuosina n+1, n+2, n+3 jne.

Menot, jotka määrärahasta maksetaan, toteutuvat siis myöntöpäätöstä seuraavina vuosina. Niiden kattamiseen käytetään tutkimusmäärärahamomenttia 29.40.51 (Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat) sekä sen kanssa yhdessä voittovarojen momenttia 29.40.53 (rahapelitoiminnan tuotot tieteen edistämiseen). Voittovarojen osuus kokonaismäärästä on kuitenkin pieni, esimerkkinä vuoden 5022 talousarvioesityksessä 7,8 prosenttia.

Julkisuudessa on esitetty tietoja, joiden mukaan veikkausvoittovarojen aleneminen ja aleneman kompensaaion loppuminen edellyttäisi jopa 100 miljoonan euron leikkausta Suomen Akatemian myöntövaltuuteen.

Opetus- ja kulttuuriministeriön tekemän laskelman mukaan Suomen Akatemian vuosien 2023 ja 2024 myöntövaltuudet olisivat erittäin merkittävästi pienempiä kuin viime vuosien myöntövaltuudet. Kuluvaan vuoteen 2021 verrattuna ero olin 155 miljoonaa euroa vuonna 2023 ja 175 miljoonaa euroa vuonna 2024. Korona-aikaa edeltävään vuoteen 2019 verrattuna ero olisi 131 miljoonaa euroa vuonna 2023 ja 151 miljoonaa euroa vuonna 2024. Vuosien 2023 ja 2024 valtuudet ovat siis erittäin merkittävästi pienempiä kuin viime vuosien myöntövaltuudet. Kuluvaan vuoteen 2021 verrattuna ero on 155 miljoonaa euroa vuonna 2023 ja 175 miljoonaa euroa vuonna 2024.

Korona-aikaa edeltävään vuoteen 2019 verrattuna ero on 131 miljoonaa euroa vuonna 2023 ja 151 miljoonaa euroa vuonna 2024.

Perusteena Akatemian myöntövaltuuksien alentamiselle on esitetty veikkausvoittovarojen alenemaa ja kompensaaion loppumista. Edellä esitettyjen lukujen valossa aleneman vaikutus Akatemian myöntövaltuuksiin on kuitenkin arvioitu epäjohdonmukaisesti.

Suomen Akatemia katsoo, ettei voida pitää johdonmukaisena alentaa Akatemian vuotuista myöntövaltuutta yli 100 miljoonan euron summalla, jos perusteena on veikkausvoittovarojen alenema ja kompensaaion loppuminen. Akatemian veikkausvoittovarojen vuotuinen käyttö on ollut edelliseen nähden hyvin pieni summa. Lisäksi tulee ottaa huomioon, että yli 90 prosenttia myönnetyn tutkimusrahoituksen kustannuksista maksetaan kokonaan toiselta momentilta (mom. 20.40.51), joka ei ole yhteydessä veikkausvoittovaroihin.

Ymmärrettävästi nyt lausunnon kohteena oleva arpajaislain muutosesitys ei ota kantaa tuleviin talousarvioihin, mutta Suomen Akatemia haluaa tuoda sivistysvaliokunnan tietoon suuren huolen, jonka Suomen Akatemian tutkimusrahoituksen laskelmissa näkyvä pieneneminen aiheuttaa.

Ylijohtaja, hallinto

Ossi Malmberg

Johtaja

Liisa Savunen